

8. évfolyam

Egy Diagnosztizáló mérés a Tanulásfejlesztéshez

Adatok

Összefüggések

Megállapítások

Mentori feladatok

Készítette:

Huszka Jenő *címzetes igazgató, nyugalmazott középiskolai tanár*

Huszka Jenőné *közoktatási szakértő, szaktanácsadó, nyugdíjas középiskolai tanár*

Kelt: Kiskunfélegyházán, 2007-ben

Részletek az „[Utak a tanulásfejlesztéshez](#)” készült, egy valóságos mérési adatokat tartalmazó kérdőív-töredék kiértékeléséből.

A kérdőív-részlet felépítése és tartalma

A kérdőívben szereplő főbb kérdéscsoportok:

1. Személyiségfaktorok (extroverzió, introverzió) jelenlétének (mennyire jellemző) vizsgálata az adott kijelentések tanulói értékelése alapján.(Rachman, Eysenck, 1976) (1. pont)

2. A tanulmányi teljesítmény és az azt meghatározó alapvető képességek és motívumok jellemzőinek értékelése. (2. 3. 4. 5. 11. pont)

3. A napi elfoglaltság és a fáradékonyság. (6. 13. pont)

4. A rendszeres napi tanulási idő. (7. 8. 9. 10. pont)

5. A tanulást akadályozó külső és belső okok. (12. pont)

Adatok és azok közötti összefüggések

1. Személyiségfaktorok (extroverzió, introverzió) jelenlétének (mennyire jellemző) vizsgálata az adott kijelentések tanulói értékelése alapján. (Jung, 1960; Rachman, Eysenck, 1976) (1. pont)

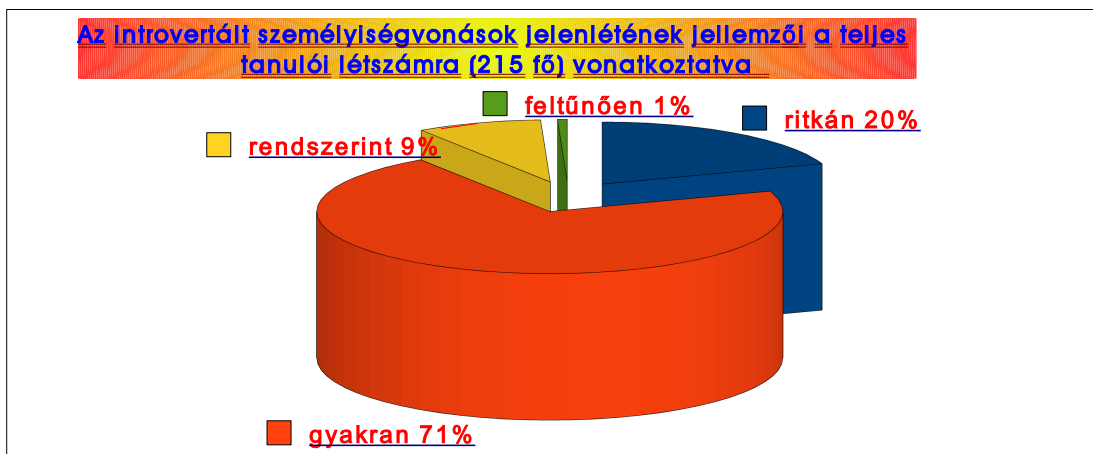
A személy érzéseinek és figyelmének irányulása történhet a szubjektum belső világára, saját énjé felé (introvertált), történhet kifelé, a külvilág felé (extrovertált). Ezeknek a dimenzióknak (jellemző vonásoknak) a *különböző mértékű, de együttes megléte* alapján célszerűbbnek találtuk az inkább introvertált, vagy inkább extrovertált dimenziókat és az ehhez viszonyított fokozatokat használni.

Az **inkább introvertált** típusú tanuló szűk körű, de mély kapcsolatokat igényel. A kevés közeli barátja kivételével viselkedése távolságtartó, zárkózott. Szeretnek visszahúzódni önmagukba, különösen érzelmi stressz vagy konfliktus esetén.

Az **inkább extrovertált** típusú tanuló pszichikus energiáit a környezetére irányítja.

Társaságkedvelő, közlékeny, szereti a változatosságokat. Gondolatait elsősorban a másokkal való kommunikálás során csiszolja, finomítja. Kockázatvállaló.

Az első két diagram ezekhez a típusokhoz rendelt személyiségvonások jelenlétét mutatja:

Az előzőekhez kapcsolódóan, tanulásfejlesztés szempontjából fontos tudni a következőket:

1. Az **inkább introvertált** típusú tanulók a fogalmak és az elméletek világát kedvelik. Az élet képzeleti és kreatív oldala érdekli őket. Az elméleti, átfogó megértést preferálják az apró részletek megismerése előtt. A belátás és a megértés révén történő tanulást kedvelik. Általában körültekintően reagálnak, ezért lassabban fejezik ki gondolataikat.
2. Kevésbé kedvelik a nyilvánosságot, emiatt is jellemző, hogy nem szeretik az olyan tanítási órákat, ahol a szereplés, vagy a csoportmunka a domináns. Náluk az olvasás kap helyette nagyobb hangsúlyt. Nem szeretik, ha mondandójuk közben mások félbeszakítják, vagy kérdéseket tesznek fel.

A tanulási stratégiák közül leggyakrabban a reprodukáló stratégia a jellemző.

A pedagógus javaslata: a gyakran, rendszerint, feltűnően introvertált típusú tanuló viszonylag hosszú periódusokban tanuljon megszakítások nélkül. Célszerű, ha akkor tart szünetet, amikor befejezettnek tekinti egy-egy tantárgy tanulását. A kellő önbizalom kialakulásával, ne kételkedjen folyton abban, amit jól oldott meg.

2. Az **inkább extrovertált** típusú tanulókat elsősorban a személyes élmények érdeklik. (Felfedező tanulás.) Jobban kedvelik, ha a gyakorlati síkon élhetik meg a dolgokat, mielőtt az elméletet sajátítanak el. Az aprólékos, lépésről lépésre való tanulást kedvelik. Tág az érdeklődési körük. Viszonylag gyorsan reagálnak bizonyos dolgokra, könnyedén és gyorsan kifejezik gondolataikat. Főleg a beszéd révén tanulnak, ezért is hajlamosak a verbális önkifejezésre.

A tanulási stratégiák közül leggyakrabban a mélyre-hatoló és a szervezett stratégiák jellemzők.

A pedagógus javaslata: a gyakran, rendszerint, feltűnően extrovertált típusú tanuló rövid tanulási periódusokat tartson, gyakran iktasson be szüneteket. A monoton tanulást váltogassa úgy is, hogy más jellegű tanulást végez. Legyen önuralma és kerülje az elhamarkodott válaszokat.

3. Megállapításaink egy adott populáció részhalmozára vonatkoznak különböző átlagok és statisztikai mutatók alapján. Mindezek a tanulásfejlesztés közvetett útjának újragondolásához adnak (adhatnak) segítséget. és iránymutatást. Ahhoz az innovációhoz, amely fontos feladatának tekinti a *figyelem, a megértés, az emlékezet és a problémamegoldás* tudatos fejlesztését a megismert háttér-változók alapján.

A közvetlen út a tanulók egyéni tanulási *stratégiáinak, tanulási stílusainak* és az alkalmazott *eszközrendszereknek* az ismeretét tételezi fel.

Ez az egyéni tanulásfejlesztés egy másik lehetséges útja.

2. A tanulmányi teljesítmény és az azt meghatározó alapvető képességek és motívumok jellemzőinek értékelése. (2. 3. 4. 5. 11. pont)

A fenti diagram (hisztogram) jól szemlélteti a tanulók önmaguk tanulmányi teljesítményével való elégedettségét. (Önértékelési faktorok.) Az adatok egyértelműen mutatják (mutathatják) a tanulók igény szintjét, önmaguk teljesítményének megítélését. Természetesen a pozitív „énkép”, „a milyennek szeretném, ha mások látnának” önértékelési vonások is jelen vannak ezekben az adatokban.

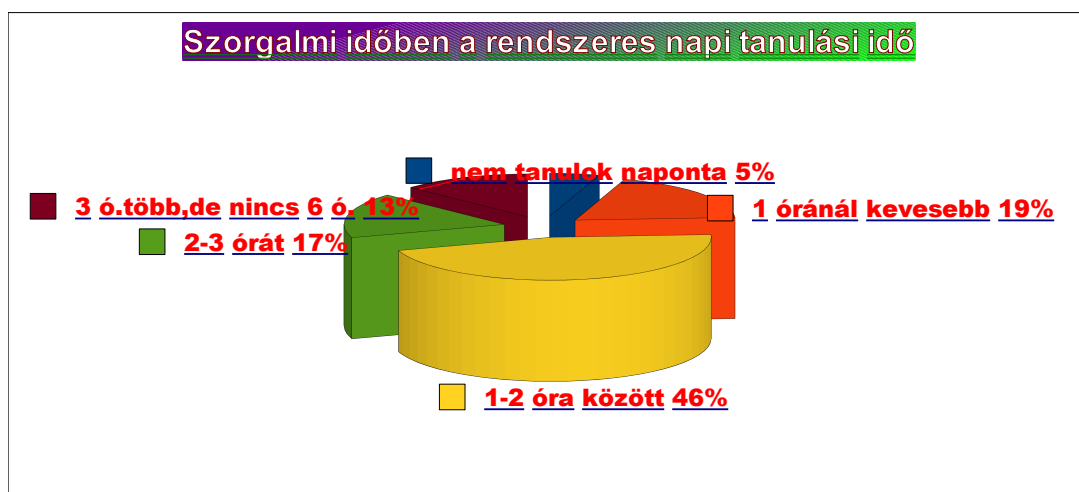
A nevelőtestület számára nagy kihívás annak megvitatása, hogy melyek azok a belső és külső tényezők, lehetőségek, amelyek jobban hozzásegíthetik a tanulókat a *képességeikhez igazodó teljesítmények* elérésében. Ez fontos az iskola külső megítélése szempontjából, ami természetesen érintheti a távolabbi tanulói létszám alakulását is. Érdeemes megfontolni és számba venni, a tanulási motívumok (felfedezési vágy, megismerési vágy stb.) erősítésének lehetőségeit, valamint olyan motivátorok (motiválást segítő eszközök, eljárások) alkalmazását, amelyek a tanulási motívumok fejlesztését segítik.

Nagyon lényeges az alábbiakban szereplő külső és belső tényezők (az értő olvasás megítélése, fáradékonyság, a tanulást akadályozó tényezők stb.) egybevetése és összehasonlítása az előzőekkel.

Fontos tehát az, hogy „környezetéből” ne kiragadva elemezze a nevelőtestület az előzőeket!

Különösen ne úgy, hogy az esetleges problémákat „átolják” a tanulók oldalára. Ne úgy, hogy az iskola „történezeit” nem egységben vizsgálják, hiszen ezekben a történetekben a tanórák és a tanórán kívüli foglalkozások, egyéb események is fontos szerepet játszanak.

4. A rendszeres napi tanulási idő. (7. 8. 9. 10. pont)

A diagram adatai elgondolkodtatók és kiemelt figyelmet érdemelnek! Egyfelől, ha egybevetjük a domináns személyiségvonások adataival, valamint a saját tanulmányi teljesítmény megítélésével. Másfelől akkor, ha azt kutatjuk, hogy a következő iskolafokra (középszintre, de nem szakiskolába) kerülők mért nem tudják megtartani (elismerés a kivételeknek) általános iskolai tanulmányi teljesítményüket.

Ha kumulálva nézzük a fenti adathalmazt, akkor jól látható, hogy a tanulók 70%-a naponta *legfeljebb* 2 órát fordít a rendszeres tanulásra, illetve az írásbeli feladatok elvégzésére. 30% *legalább* két órát és a tanulók *közel negyede egy óránál kevesebbet*. Természetesen tudjuk, hogy vannak gyorsabb és lassúbb „észjárású” emberek, és azt is, hogy az egyének tanulási

módszerei, eszközei stb. legalább annyira különböznek, mint ujjlenyomataik.

A nevelőtestület kompetenciája annak mérlegelése, hogy ez a tanulásra szánt idő mennyire van összhangban a képességekhez mért eredményekkel (75% jelezte, hogy többre lenne képes) és a domináns személyiségvonásokkal (70% gyakran introvertált). Természetesen azt is érdemes megvitatni, hogy kellő mértékű (mennyiségű és minőségű) terhelést kapnak-e az iskolában a tanulók. (A tanulók 86%-a legfeljebb közepesen fárad el a tanítási nap végén.)

5. A tanulást akadályozó külső és belső okok. (12. pont)

A diagram jól mutatja, hogy a tanulók közel 40%-a úgy nyilatkozott, hogy vannak” okok” amelyek akadályozzák a rendszeres napi tanulásban. Ezek megvizsgálása és az akadályozó okok megszüntetése természetesen egyéni (személyre szabott) feladatot jelent.

Tapasztalatunk, hogy a szülők és a pedagógusok rendszeres és kölcsönös információcseréje, mentori közreműködése, sokat segít (segíthet) az akadályozó tényezők további feltárásában és megszüntetésében.

Az alábbi diagram kapcsolódik az előzőhöz. Részletezi, hogy a 38%-on belül az akadályozó tényező „külső ok”, „belső ok”, vagy egyszerre mindkettő.

Külső oknál főleg a következőket jelölték meg a tanulók:

- Az iskolába való napi bejárás.
- Családi körülmények.
- Nincs elegendő idő a tanulásra.
- A tanulási környezet nem megfelelő.

Belső oknál főleg a következőket jelölték meg:

- a) Az érdeklődés hiánya.
- b) A kellő összpontosítás hiánya.
- c) Az erősen ingadozó figyelem.
- d) A felejtés.
- e) A fáradékonyság.
- f) Az iskolai kudarcok.
- g) A belső szorongások.
- h) Tanulási technológiával kapcsolatos hiányosságok.
- i) Az összefüggéseket nehezen, vagy egyáltalán nem ismeri fel.

Természetesen más-más intézkedést kíván a külső és belső akadályoztató okok megszüntetése. A nevelőtestület fontos teendője ezeknek a feltárt „problémáknak” a megoldása.

A megoldáshoz először azt célszerű megkeresni, hogy mi az oka, pl. az érdeklődés hiányának, az ingadozó figyelemnek, a belső szorongásnak stb. Az okok igazi felkutatása csak egy rendszerszemléletű megközelítés során lehetséges. Ennek főbb fázisai a „bemeneti kondíciók” vizsgálata, a „folyamatok” vizsgálata, az iskolai „értékelés” vizsgálata, az „eredmények” vizsgálata, majd a szükséges „visszacsatolások” elvégzése.

A rendszerszemléletű megközelítés alapján kiderülnek az „erősségek”, a „gyengeségek”, a „feltételek”, a „lehetőségek” stb. Ezzel lehet többek között azt a gyakorlatot is „féken tartani”, hogy mindig csak a tanulóiban rejlő hiányosságokat emeljük ki.

Ennek a fejlesztő munkának a sikere alapvetően a következőkön múlik:

1. Mennyire tud a pedagógus (az iskola) az egyéni tanulási folyamatokhoz igazodni.
2. Hogyan tudja elősegíteni az új tudásnak a meglévőhöz való kapcsolódását.
3. Hogyan tudja bemutatni és elfogadtatni az új típusú tudás társadalmi és gazdasági szükségességét.

A fejlesztésnek van egy másik lényeges feltétele is!

Nevezetesen az, hogy a nevelőtestület, a pedagógus nyitott legyen az új ismeretekre, az új módszerekre és az egyénekhez igazodó fejlesztő munkára.

